

ТВОРИ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ, США ТА ЄС

Ольга Улітіна,
кандидат юридичних наук,
вчений секретар НДІ інтелектуальної власності
НАПрН України
ORCID ID: 0000-0003-0230-9477

Стаття присвячена питанням правового визначення поняття «твір образотворчого мистецтва» в Україні, США та ЄС і виокремлення ролі цих творів для креативних індустрій. Проведено аналіз норм міжнародних актів, законодавства США та ЄС, а також законодавства України щодо закріплення поняття «твір образотворчого мистецтва». На основі цього аналізу розроблено низку рекомендацій з удосконалення відповідного законодавства України, зокрема щодо використання поняття «візуальний твір», а також висловлено пропозицію щодо заміни промислового зразка як об'єкта права інтелектуальної власності на твір дизайну, який повинен охоронятися відповідно до норм авторського права.

У статті автори розглядають питання визначення впливу творів образотворчого мистецтва на розвиток креативних індустрій в Україні. Увага також приділена питанням використання творів образотворчого мистецтва під час війни в Україні.

Ключові слова: образотворче мистецтво, авторське право, право інтелектуальної власності, креативні індустрії, об'єкти авторського права

Вступ. Світ на сьогодні значною мірою будується на візуалізації. Візуальні образи відіграють важливу роль у багатьох аспектах людського життя. Люди зазвичай діляться своїм життям з іншими за допомогою візуальних образів — фотографій у соціальних мережах, презентацій у бізнесі, картинок, щоб вказати на те, що їм цікаво. Саме тому іноді межа між чимось технічним і твором мистецтва майже непомітна.

Завдяки технологічному розвитку став також можливим розвиток творчо-

сті в широкому значенні. З'являються нові способи виразити себе через творчість, вони змішуються між собою і часто створюють цікаві та складні прецеденти щодо правової охорони таких об'єктів.

Твори образотворчого мистецтва створюються чи використовуються прак-

Євгенія Якуша,
науковий співробітник Центру правового
забезпечення розвитку науки і технологій НДІ
інтелектуальної власності НАПрН України
ORCID ID: 0000-0003-0436-3952

тично в кожній галузі, яка відповідно до законодавства України належить до креативних індустрій. Для деяких галузей твори образотворчого мистецтва є певною мірою основоположними.

Нестандартні підходи до використання зображень зумовлюють необхідність переосмислення всієї системи охорони і захисту авторських прав на візуальні твори. Постають також суперечливі питання на перетині застосування норм авторського права і здійснення прав людини.

Усе це зумовлює необхідність дослідження та пошуку нових концепцій для вирішення актуальних питань навіть у мирний час, проте з початком повномасштабного вторгнення РФ в Україну ці аспекти набули нового значення.

Літературний огляд. Питання правового статусу творів образотворчого мистецтва досліджувалося в роботах багатьох українських і зарубіжних науковців, однак постійна зміна умов, у яких цей статус потрібно визначати, диктує необхідність подальшого вивчення особливостей правового регулювання творів образотворчого мистецтва.

Серед науковців, чії роботи присвячені питанню охорони та захисту прав на твори образотворчого мистецтва, потрібно назвати Г. В. Чурпіту, В. М. Троцьку, А. С. Штефан, О. О. Штефан, Ж. І. Зварич, О. В. Басая, О. О. Кулініч, А. О. Вербицьку.

Подальше дослідження проблеми правової охорони та захисту авторських прав на твори образотворчого мистецтва обумовлене необхідністю реагувати на значні зміни, що відбуваються в цій галузі.

Окрім того, питання створення та використання творів образотворчого мистецтва в креативних індустріях є маловивченим, а особливості створення і використання візуальних творів в умовах війни раніше не вивчалися зовсім.

Мета дослідження — дослідити особливості визначення поняття «твір образотворчого мистецтва» в Україні, США та ЄС; визначити роль таких тво-

рів для креативних індустрій; встановити особливості використання творів візуального мистецтва під час війни в Україні.

Завдання дослідження: 1) проаналізувати та порівняти поняття «твір образотворчого мистецтва» на міжнародному рівні в Україні, США та ЄС; 2) визначити недоліки правової охорони творів образотворчого мистецтва в Україні; 3) запропонувати відповідні зміни з метою вдосконалення механізму охорони таких творів; 4) встановити роль візуальних творів для розвитку креативних індустрій; 5) визначити роль творів образотворчого мистецтва для сучасної культури України; 6) дослідити особливості використання творів образотворчого мистецтва під час війни в Україні.

Виклад основного матеріалу. Твори образотворчого мистецтва, як і інші об'єкти авторського права, мають головну ознаку — креативність, тобто вони є результатами творчої діяльності людини. Ця головна ознака, однак, є причиною певної суперечності правового статусу вказаних творів. Так, законодавство України містить певною мірою визначення поняття «твір образотворчого мистецтва»: це «скульптура, картина, малюнок, гравюра, літографія, твір художнього (у тому числі сценічного) дизайну тощо» [1]. Однак це положення, яке міститься в статті 1 закону, дуже важко назвати визначенням, воно скоріше є дуже неповним переліком об'єктів, які можна назвати творами образотворчого мистецтва. Очевидно, що національне законодавство фактично не містить визначення цього терміна, тому можна говорити про необхідність внесення змін у статтю 1 Закону України «Про авторське право і суміжні права» в частині визначення поняття «твір образотворчого мистецтва». Однак, саме поняття також є досить спірним і не повною мірою відображає правовий статус таких творів.

Якщо звертатися до неюридичного визначення, то можна знайти різні дефініції образотворчого мистецтва, які

проте мають багато спільного і відрізняються лише незначними нюансами. Так, словник української мови (СУМ-11) містить таке визначення: «образотворче мистецтво — мистецтво, що втілює художні образи на площині та в просторі (живопис, графіка, скульптура і т. ін.)» [2]. Отже, визначення базується на двох основних елементах — мистецтво та художність.

Мистецтво не є поняттям, яке може вживатися лише до творів візуального мистецтва. Відповідно до словника української мови мистецтво — це «творче відображення дійсності в художніх образах, творча художня діяльність» [3]. Мистецтво може бути і літературним, і сценічним, сюди ж належать живопис, музика, скульптура тощо. Мистецтво також не варто називати юридичним терміном, оскільки воно має оціночний характер, у побуті зазвичай розділяють просто якісь творчі роботи та мистецькі твори, і ґрунтується такий розподіл на власному відчутті рівня виконання твору. Однак для авторського права «рівень» творчості не є важливим, адже жодним чином не впливає на виникнення прав у автора.

Художність — це друга ознака для твору образотворчого мистецтва, яку вказує тлумачний словник. Отож СУМ-11 подає таке визначення поняття «художній» — «1) який стосується мистецтва, відтворення дійсності в образах; 2) який стосується діяльності в галузі мистецтва, пов'язаний з мистецтвом; 3) який стосується творів мистецтва; 4) властивий творам мистецтва; естетичний; 5) який стосується сприйняття явищ мистецтва або їх створення, втілення, передавання; 6) стосовний до художника» [4]. Усі ці варіанти визначення мають в основі мистецтво, проте вище вже зазначалося, що мистецтво може бути не лише образотворчим. Більше того, художність та художні образи можуть бути притаманні й літературним творам, якщо вживати цей термін не у значенні, що стосується саме

художника як особи, яка створює картини, малюнки тощо.

Узявши до уваги викладене вище, вважаємо, що використання термінів «твір візуального мистецтва» або «візуальний твір» є більш влучним. Візуальний твір — це твір, створений за допомогою візуальних образів, і той, що сприймається завдяки візуальним образам, на противагу, наприклад, літературним творам, які сприймаються через слова. Отож законодавство України містить поняття аудіовізуального твору, у якому поєднуються сприйняття на слух та за допомогою зору (зображення).

Якщо звертатися до досвіду іноземних країн щодо визначення творів образотворчого мистецтва, то варто зазначити, що в цьому немає однастайності.

У законодавстві США закріплені два об'єкти, які є певною мірою тотожними творам образотворчого мистецтва в українському законодавстві — це *work of visual art* і *pictorial, graphic, and sculptural works*. Розділ 17 Кодексу Сполучених Штатів Америки у параграфі 102 визначає твори, які є об'єктами авторського права у США, до них, зокрема, належать літературні твори; музичні твори, у тому числі слова до них; драматичні твори, у тому числі слова до них; пантоміма та хореографічні твори; твори живопису, графіки та скульптури; фільми та інші аудіовізуальні твори; звукозаписи та архітектурні твори [5].

У цьому переліку не загадані твори візуального мистецтва, однак вони розкриваються в параграфі 101 Визначення (*Definitions*) Розділу 17, зокрема, «твір візуального мистецтва (*work of visual art*) це — 1) картина, малюнок, гравюра або скульптура, що існує в одному екземплярі, або в обмеженому тиражі у 200 або менше примірників, які підписані та пронумеровані автором, або скульптури, виготовлені за допомогою лиття, різьблення, або іншим чином, у кількості 200 примірників або менше, які послідовно пронумеровані автором і містять підпис або іншу позначку від автора; або 2) нерухоме фотографічне зоб-

раження, створене лише з метою представлення на виставках, яке існує в одному екземплярі, підписаному автором, або в обмеженій кількості у 200 або менше копій, які підписані та пронумеровані автором.

До творів візуального мистецтва не відносяться (повністю або навіть частина такого твору) плакат, карта, глобус, схема, технічне креслення, діаграма, макет, твори прикладного мистецтва, кінофільм чи інший аудіовізуальний твір, книга, журнал, газета, періодичне видання, база даних, електронний інформаційний сервіс, електронне видання чи інше подібне видання; будь-які товари або рекламні, акційні, описові, покривні або пакувальні матеріали чи емності; твори, створені на замовлення; або будь-який твір, який не підлягає охороні авторським правом відповідно до закону» [5].

Параграф 101 Розділу 17 містить також визначення творів живопису, графіки та скульптури, який фактично є збірним поняттям для тих об'єктів, які виражені за допомогою візуальних образів. Так, «до творів живопису, графіки та скульптури належать двовимірні та тривимірні твори образотворчого, графічного та прикладного мистецтва, фотографії, гравюри та репродукції, карти, глобуси, діаграми, схеми, макети та технічні креслення, у тому числі архітектурні плани. Такі твори можуть охоплювати твори художнього ремесла (ужиткового мистецтва) щодо їх форми, але не щодо їх механічних чи утилітарних характеристик; дизайн промислового зразка, відповідно до того, як він визначений в цьому розділі, вважається твором живопису, графіки та скульптури, лише якщо і лише в тій мірі, в якій такий дизайн включає в себе елементи живопису, графіки або скульптури, які можна ідентифікувати окремо від зразка, і які можуть існувати незалежно від практичного застосування промислового зразка» [5].

Як бачимо, відповідно до законодавства США промислові зразки охоро-

нюються авторським правом. Вони називаються «the design of a useful article», і охороняються лише їхні творчі елементи поза контекстом їх практичного застосування. Загалом такий підхід є більш доцільним ніж той, що наразі існує в Україні, коли промисловий зразок є окремим об'єктом і фактично належить до об'єктів права промислової власності. Більше того, такий підхід створює певні розбіжності в законодавстві, які можуть негативно впливати на розвиток креативних індустрій.

Так, Перелік видів економічної діяльності, які належать до креативних індустрій, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 квітня 2019 року № 265-р [6], називає спеціалізовану діяльність з дизайну одним з напрямів креативних індустрій. Класифікатор України ДК 021:2015 також містить пункт щодо діяльності з дизайну [7].

Закон України «Про авторське право і суміжні права», як зазначалося вище, вказує, що до творів образотворчого мистецтва можуть належати також твори художнього (у тому числі сценічного) дизайну, проте жодного подальшого уточнення закон не містить.

Якщо звертатися до побутового тлумачення слова дизайн, то можна знайти такі визначення: «дизайн — художнє конструювання та оформлення речей (перев. знарядь праці, промислової продукції та інтер'єру)» [8, 294]; «дизайн — художньо-конструкторська діяльність, спрямована на створення нових видів і типів виробів, які б відповідали вимогам суспільства (корисності, зручності в експлуатації, краси і т. ін.)» [9].

Стаття 1 Закону України «Про охорону прав на промислові зразки» визначає промисловий зразок як результат інтелектуальної, творчої діяльності людини в галузі художнього конструювання [10]. Тобто очевидно, що промисловий зразок і твір дизайну — це одне те й саме, проте в законодавстві України чомусь ці поняття розділені, використовується застаріла дефініція «промисловий зразок», і

АВТОРСЬКЕ ПРАВО ТА СУМІЖНІ ПРАВА

власне сам об'єкт має дуже специфічний механізм охорони, який важко віднести як до права промислової власності, так і до авторського права.

Ще більше плутанини виникає через наявність у Законі України «Про авторське право і суміжні права» поняття «твір ужиткового мистецтва». Так, стаття 1 цього закону вказує, що «твір ужиткового мистецтва — твір мистецтва, в тому числі твір художнього промислу, створений ручним або промисловим способом для користування у побуті або перенесений на предмети такого користування» [1]. Стаття 8 закону, де перелічені об'єкти авторського права, дещо уточнює це поняття, у ній, зокрема, вказано, що «твір ужиткового мистецтва — це твір мистецтва, в тому числі твір художнього промислу, створений ручним або промисловим способом для користування у побуті або перенесений на предмети такого користування» [1]. Знайти відмінності між законодавчими поняттями «твір образотворчого мистецтва», «твір ужиткового мистецтва» і «промисловий зразок» досить складно навіть для спеціаліста. Один і той самий об'єкт може підпадати під ці три різні режими охорони.

У той час як різниця в сутності понять твори образотворчого чи ужиткового мистецтва і промисловий зразок практично відсутня, механізм реєстрації прав на ці об'єкти дуже відрізняється. По-перше, авторське право на твори образотворчого чи ужиткового мистецтва виникає внаслідок створення і не вимагає виконання жодних формальностей для цього, тоді як право на промисловий зразок виникає внаслідок реєстрації права на нього або якщо його доведено до загального відома в порядку, передбаченому законом. Суттєво відрізняється також вартість послуг з реєстрації прав на ці об'єкти: реєстрація авторського права значно дешевша, ніж реєстрація права на промисловий зразок.

Вважаємо за доцільне прибрати термін «промисловий зразок» з понятійного апарату законодавства України з інтелектуальної власності, а замість нього

використовувати термін «твір дизайну». Окрім того, необхідно оновити законодавство таким чином, щоб твори дизайну охоронялися відповідно до Закону України «Про авторське право і суміжні права».

Повертаючись до розгляду правового регулювання візуальних творів відповідно до законодавства США, можна зробити висновок, що у Сполучених Штатах Америки чітко розмежовуються «звичайні» творчі об'єкти і витвори мистецтва. Основним критерієм такого розподілу є ексклюзивність твору, однак творчий рівень роботи, який є оціночним поняттям, фактично замінений кількісним показником примірників твору. Досить зручний інструмент розмежування мистецтва і творчості на будь-якому рівні.

На міжнародному рівні також є певні особливості визначення творів образотворчого мистецтва. Так, Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів гарантує охорону власне літературним і художнім творам, в англійському варіанті це literary and artistic works. Однак переклад не є вдалим, більш доречно було б перекласти «літературні твори та твори інших видів мистецтва». Artistic works є ширшим поняттям, ніж художні твори. Наприклад, одним з варіантів визначення поняття «artistic works» є таке — «це твори візуального та сценічного мистецтва, виражені у будь-який спосіб, крім за допомогою програмного забезпечення, в тому числі музичні твори; драматичні твори; пантоміми та хореографічні твори; кінофільми та інші аудіовізуальні роботи; твори живопису, графіки, скульптури та архітектурні твори» [11].

Отже, Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів охороняє дещо ширший перелік об'єктів, ніж може видатися з її назви. Однак чіткого визначення жодного з цих двох понять вона не містить. Стаття 2 конвенції лише закріплює, що «термін «літературні і художні твори» охоплює всі твори в галузі літератури, науки і мистецтва,

яким би способом і в якій би формі вони не були виражені, як-то: книги, брошури та інші письмові твори, лекції, звертання, проповіді та інші подібного роду твори; драматичні і музично-драматичні твори; хореографічні твори і пантоміми, музичні твори з текстом або без тексту; кінематографічні твори, до яких прирівнюються твори, виражені способом, аналогічним кінематографії; малюнки, твори живопису, архітектури, скульптури, графіки і літографії; фотографічні твори, до яких прирівнюються твори, виражені способом, аналогічним фотографії; твори прикладного мистецтва; ілюстрації, географічні карти, плани, ескізи і пластичні твори, що відносяться до географії, топографії, архітектури або наук» [12]. Які конкретно твори належать до якого поняття, не вказано, і особливо помітно це в українському перекладі.

Всесвітня конвенція про авторське право 1952 року також містить поняття *artistic work* як узагальнювальний термін для візуальних творів [13]. З англійської *artistic* означає щось, що має відношення до мистецтва, щось мистецьке. Однак і в цьому разі при перекладі українською було використано поняття художній, що не в повній мірі відповідає суті, яку закладали в конвенцію [14].

Норми права Європейського Союзу також не є достатньо чіткими та містять певні неузгодженості з цього питання. Так, у директивах ЄС зустрічаються як поняття *artistic work*, так і *visual work / visual art*. Наприклад, Директива Європейського парламенту і Ради 2001/29/ЄС від 22 травня 2001 року про гармонізацію окремих аспектів авторського права і суміжних прав в інформаційному суспільстві оперує поняттям *artistic work*, воно зустрічається в багатьох статтях, проте в пункті 38 преамбули директиви також згадуються візуальні матеріали (*visual materials*), однак суть цього поняття надалі не розкривається [15].

Директива 2019/790/ЄС про авторське право в єдиному цифровому ринку закріплює поняття *works of visual art*,

тобто твір візуального мистецтва. Так, стаття 14 цієї директиви передбачає необхідність запровадження режиму переходу творів візуального мистецтва до суспільного надбання [16].

У тексті Директиви 2012/28/ЄС від 25 жовтня 2012 року про певні дозволені способи використання сирітських творів вжито поняття *visual works*, тобто візуальні твори. Так, у додатках до директиви містяться певні роз'яснення, зокрема вказується, що до візуальних творів належать твори живопису, фотографії, ілюстрації, дизайну, архітектури, скетчі [17].

Стаття 2 Директиви 2001/84/ЄС від 27 вересня 2001 року про право слідування на користь автора оригінального твору мистецтва визначає поняття *original work of art*, тобто оригінал твору мистецтва, — це «твори графічного чи пластичного мистецтва, такі як зображення, колажі, картини, малюнки, гравюри, відбитки, літографії, скульптури, гобелени, кераміка, скляні вироби та фотографії, за умови, що вони зроблені самим художником або є копіями, які вважаються оригінальними творами мистецтва» [18].

Отже, і в міжнародному праві, і в праві ЄС, і в законодавстві України немає чіткості та однаковості щодо узагальненого поняття тих творів, які створені за допомогою візуальних образів. Однак для міжнародного права та права ЄС це лише незначна неузгодженість термінології, яка особливо не впливає на саму охорону творів і не знижує ефективність їх захисту. Для України ж ситуація дещо інша, оскільки існування таких двох подібних понять в авторському праві, як твори образотворчого мистецтва і твори ужиткового мистецтва, а також існування промислових зразків як окремих об'єктів, що охороняються не нормами авторського права, значною мірою негативно впливає на функціонування галузей економіки, які з ними пов'язані.

У Переліку видів економічної діяльності, які належать до креативних ін-

АВТОРСЬКЕ ПРАВО ТА СУМІЖНІ ПРАВА

дустрій зазначено багато галузей, на які впливає плутанина з термінами та недосконалість самого режиму охорони об'єктів. До таких індустрій можна віднести виробництво ювелірних виробів і біжутерії, діяльність у сфері архітектури, рекламна діяльність, спеціалізована діяльність з дизайну, діяльність у сфері фотографії та індивідуальна мистецька діяльність. Вказані галузі є основою майже для всіх видів мистецької діяльності.

Окрім того, суперечності, що можуть виникати довкола вибору способу охорони твору відповідно до норм авторського права чи як промислового зразка, впливають на розвиток сфери виробництва супутніх товарів до інших творів, так званий мерч, тобто товари з атрибутикою фільму, книжки чи відеогри. Великі компанії, які є правоволодільцями авторських прав на твори, велику частину прибутку отримують саме з продажу мерчу, а не з реалізації твору. Це у свою чергу формує відповідний ринок. Законодавство України не має позитивного впливу на такі процеси, а скоріше навпаки — заважає.

Важливість творів візуального мистецтва полягає не тільки в створенні великої кількості товарів з великим попитом. З початком повномасштабного вторгнення РФ в Україну стало також очевидним значення візуальних творів для збору фінансової допомоги та для інформаційного висвітлення подій, що відбуваються. Багато митців створюють роботи, присвячені війні в Україні, продають їх, а вилучені кошти перераховують на допомогу ЗСУ чи благодійним фондам. Великою мірою все це змінює підходи до творчості, до її значення в сучасному світі.

Широке розповсюдження використання візуальних творів, присвячених війні в Україні, для створення мерчу, на жаль, призводить до порушень авторського права. Часто недобросовісні підприємці використовують твори незаконно, не отримавши хоча б згоду від автора. Тому, окрім самого

порушення, також виникають питання етичності вказаних дій і балансу між інтересами автора, підприємця та суспільства, оскільки очевидно, що наразі суспільство зацікавлене в якомога більшій кількості таких товарів, при чому не лише в Україні. Ще більш гострим є питання стосовно використання зображень з інформаційною метою чи для створення новин, тому старий спір, чи можна без дозволу в такій ситуації використовувати чужий твір, розгорається з новою силою.

Порушення авторського права в контексті такого незаконного використання творів виникають частково через низький рівень обізнаності щодо інтелектуальної власності в Україні та лише частково через прямий злочинний умисел. Саме тому основною порадою для тих, хто не розуміється на авторському праві чи взагалі про нього не чув, є керуватися в першу чергу в подібних ситуаціях етичними нормами і поняттями, а ще краще, звичайно, звернутися до фахівця чи зазирнути в закони перед тим, як почати будувати «бізнес».

Висновки. Твори образотворчого мистецтва відіграють важливу роль у багатьох аспектах людського життя, це робить їх одними з найбільш розповсюджених об'єктів авторського права. Однак єдиного підходу до узагальнювального поняття стосовно таких творів в Україні та світі не існує.

Здебільшого такі твори в законодавстві розкриваються лише через поняття «мистецтво» або «художність», проте це не єдиний підхід, оскільки в нормах міжнародного права можна знайти варіанти, коли є уточнення щодо візуального елемента цих творів. Саме такий підхід вважаємо найбільш вдалим щодо подібних творів.

На основі проведеного дослідження пропонується використовувати на законодавчому рівні поняття «твір візуального мистецтва» або «візуальний твір». При цьому вважати, що візуальний твір — це твір, створений за допомогою візуальних образів.

Окрім того, аналіз норм законодавства України дає підстави вважати, що поняття «твір образотворчого мистецтва» та «твір ужиткового мистецтва» повинні бути об'єднані одним загальним поняттям — «візуальний твір» і мати однаковий режим правової охорони.

Оскільки за своїм змістом та суттю промисловий зразок фактично є твором дизайну, вважаємо за доцільне замінити в законодавстві термін «промисловий зразок» на термін «твір дизайну». Окрім того, необхідно внести відповідні зміни до законодавства, щоб твори дизайну

охоронялися згідно із Законом України «Про авторське право і суміжні права».

Повномасштабне вторгнення РФ в Україну показало, наскільки важливою є творчість для людини, однак це також призвело до виникнення великої кількості порушень авторського права в цій сфері. Така ситуація обумовлена необхідністю підвищувати рівень обізнаності населення України щодо прав інтелектуальної власності в цілому і зокрема щодо авторського права. ●

Список використаних джерел / List of references

1. Про авторське право і суміжні права : Закон України від 23.12.1993 р. № 3792-ХІІ. Дата оновлення: 14.10.2020.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12#Text>.
2. «Образотворчий». Стаття на онлайн версії Словника української мови в 11 томах (СУМ-11). URL: <http://sum.in.ua/s/obrazotvorchuj>.
3. «Мистецтво». Стаття на онлайн версії Словника української мови в 11 томах (СУМ-11). URL: <http://sum.in.ua/s/mystectvo>.
4. «Художній». Стаття на онлайн версії Словника української мови в 11 томах (СУМ-11). URL: <http://sum.in.ua/s/khudozhnij>.
5. Copyright Law of the United States (Title 17) and Related Laws Contained in Title 17 of the United States Code. 2021.
URL: <https://copyright.gov/title17/title17.pdf>.
6. Про затвердження видів економічної діяльності, які належать до креативних індустрій : розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.04.2019 р. № 265-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/265-2019-p#Text>.
7. Національний класифікатор України. Єдиний закупівельний словник ДК 021:2015 : наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 23.12.2015 № 1749. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1749731-15#Text>.
8. Великий тлумачний словник сучасної української мови : 250000 / уклад. та голов. ред. В. Т. Бусел. Київ ; Ірпінь : Перун, 2005. VIII, 1728 с.
9. Дизайн». Стаття на онлайн версії Словника української мови в 11 томах (СУМ-11). URL: <http://sum.in.ua/s/dyzajn>.
10. Про охорону прав на промислові зразки : Закон України від 23.12.93 р. № 3770-ХІІ. Дата оновлення: 14.10.2020.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3688-12#Text>.
11. Стаття «artistic works».
URL: <https://www.lawinsider.com/dictionary/artistic-works>.
12. Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів від 24.07.1971 (переклад українською).
URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_051#Text.
13. Universal Copyright Convention as revised at Paris on 24 July 1971, with Appendix Declaration relating to Article XVII and Resolution concerning Article XI 1971. URL: http://portal.unesco.org/en/ev.php-URL_ID=15241&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html.

АВТОРСЬКЕ ПРАВО ТА СУМІЖНІ ПРАВА

14. Всесвітня конвенція про авторське право 1952 року (переклад українською). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_052#Text.
  15. Directive 2001/29/EC of the European Parliament and of the Council of 22 May 2001 on the harmonisation of certain aspects of copyright and related rights in the information society. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32001L0029&qid=1648284143554>.
  16. Directive (EU) 2019/790 of the European Parliament and of the Council of 17 April 2019 on copyright and related rights in the Digital Single Market and amending Directives 96/9/EC and 2001/29/EC. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32019L0790&from=EN>.
  17. Directive 2012/28/EU of the European Parliament and of the Council of 25 October 2012 on certain permitted uses of orphan works. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32012L0028&from=EN>.
  18. Directive 2001/84/EC of the European Parliament and of the Council of 27 September 2001 on the resale right for the benefit of the author of an original work of art. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32001L0084>.
1. Pro avtorske pravo i sumizhni prava : Zakon Ukrainy vid 23.12.1993 r. № 3792-XII. Data onovlennia: 14.10.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12#Text>.
  2. «Obrazotvorchyi». Stattia na onlain versii Slovnyka ukrainskoi movy v 11 tomakh (SUM-11). URL: <http://sum.in.ua/s/obrazotvorchyj>.
  3. «Mystetstvo». Stattia na onlain versii Slovnyka ukrainskoi movy v 11 tomakh (SUM-11). URL: <http://sum.in.ua/s/mystectvo>.
  4. «Khudozhnii». Stattia na onlain versii Slovnyka ukrainskoi movy v 11 tomakh (SUM-11). URL: <http://sum.in.ua/s/khudozhnij>.
  5. Copyright Law of the United States (Title 17) and Related Laws Contained in Title 17 of the United States Code. 2021. URL: <https://copyright.gov/title17/title17.pdf>.
  6. Pro zatverdzhennia vydiv ekonomichnoi diialnosti, yaki nalezhat do kreatyunkh industrii : rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 24.04.2019 r. № 265-r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/265-2019-r#Text>.
  7. Natsionalnyi klasyfikator Ukrainy. Yedynyi zakupivelnyi slovnyk DK 021:2015 : nakaz Ministerstva ekonomichnoho rozvytku i torhivli Ukrainy vid 23.12.2015 № 1749. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1749731-15#Text>.
  8. Velykyi tlumachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy : 250000 / uklad. ta holov. red. V. T. Busel. Kyiv ; Irpin : Perun, 2005. VIII, 1728 s.
  9. Dyzain». Stattia na onlain versii Slovnyka ukrainskoi movy v 11 tomakh (SUM-11). URL: <http://sum.in.ua/s/dyzajn>.
  10. Pro okhoronu prav na promyslovi zrazky : Zakon Ukrainy vid 23.12.93 r. № 3770-XII. Data onovlennia: 14.10.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3688-12#Text>.
  11. Stattia «artistic works». URL: <https://www.lawinsider.com/dictionary/artistic-works>.
  12. Bernska konventsia pro okhoronu literaturnykh i khudozhnykh tvoriv vid 24.07.1971 (pereklad ukrainskoiu). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_051#Text.
  13. Universal Copyright Convention as revised at Paris on 24 July 1971, with Appendix Declaration relating to Article XVII and Resolution concerning Article XI 1971. URL: http://portal.unesco.org/en/ev.php-URL_ID=15241&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html.
  14. Vsesvitnia konventsia pro avtorske pravo 1952 roku (pereklad ukrainskoiu). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_052#Text.

15. Directive 2001/29/EC of the European Parliament and of the Council of 22 May 2001 on the harmonisation of certain aspects of copyright and related rights in the information society. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32001L0029&qid=1648284143554>.
16. Directive (EU) 2019/790 of the European Parliament and of the Council of 17 April 2019 on copyright and related rights in the Digital Single Market and amending Directives 96/9/EC and 2001/29/EC. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32019L0790&from=EN>.
17. Directive 2012/28/EU of the European Parliament and of the Council of 25 October 2012 on certain permitted uses of orphan works. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32012L0028&from=EN>.
18. Directive 2001/84/EC of the European Parliament and of the Council of 27 September 2001 on the resale right for the benefit of the author of an original work of art. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32001L0084>.

Надійшла до редакції 26.07.2022 року

Ulitina O., Yakusha Ye. Visual works according to the Ukrainian, USA and EU legislation. Works of fine art play an important role in many aspects of human life, which makes them one of the most common objects of copyright. However, there is no single approach to the generalizing concept of the definition of such works in Ukraine and the world.

Works of visual art are created or used in almost every field that belongs to the creative industries. For some industries, works of fine art are fundamental.

New approaches to the use of images lead to the need to rethink the entire system of copyright protection for visual works. Controversial issues also arise at the intersection of the application of copyright norms and the exercise of human rights.

The article is devoted to the issues of legal definition of works of fine art in Ukraine, the USA and the EU. Authors also highlight the role of these works for creative industries. International norms, the USA and the EU legislations are analyzed regarding to the issues of the definition of artistic works. Authors made the research in the legislation of Ukraine regarding the consolidation of the concept of a visual work was carried out. This analysis allowed to develop a number of recommendations to improve the legislation of Ukraine in this area, in particular regarding the use of the concept of visual work. Authors suggest to replace the term «industrial design» as it is fixed in Ukrainian legislation with a term «work of design», which should be protected due to the norms of Ukrainian copyright.

In the article, the authors consider the issue of determining the impact of works of fine art on the development of creative industries in Ukraine. Attention is also paid to the issue of the use of visual works during the war in Ukraine.

The full-scale invasion of the rf into Ukraine showed how important creativity is for a human, but it also led to the emergence of a large number of copyright violations in this area. This situation shows the need to increase the level of awareness about intellectual property rights among the people of Ukraine.

Keywords: works of visual art, copyright, intellectual property law, creative industries, objects of copyright